

Ethische en maatschappelijke factoren wegens mee bij testen donorbloed

Bij besluiten over het al dan niet inzetten van testen om de veiligheid van donorbloed te waarborgen, spelen naast de formele, cijfermatige criteria ook ethische en maatschappelijke overwegingen een rol. Dat gebeurt alleen niet altijd expliciet. Daardoor is soms niet duidelijk waarom een test die niet kosteneffectief is, toch wordt ingevoerd of gehandhaafd. Op verzoek van de staatssecretaris van VWS heeft de Gezondheidsraad een afwegingskader opgesteld voor een transparantere besluitvorming over het testen van bloeddonaties.

Als donorbloed besmet is met een ziekteverwekker kan een bloedtransfusie leiden tot ernstige gezondheidsklachten bij de ontvanger. Vanwege dit risico op een transfusie-overdraagbare infectie is het van belang om donorbloed te testen. De bloedvoorzieningsorganisatie test alle bloeddonaties nu standaard op vijf infectieziekten. Dat testen is vaak niet kosteneffectief. Dat komt niet zozeer doordat de afzonderlijke testen zelf zo duur zijn, maar eerder doordat donorbloed zelden besmet is. Om één besmette donatie op te sporen moeten heel veel testen worden uitgevoerd. Dat kost veel geld, geld dat ook aan andere zorg besteed had kunnen worden.

Er kunnen legitieme argumenten zijn om een niet-kosteneffectieve bloeddonatietest toch te handhaven of in te voeren. Wat bijvoorbeeld een rol speelt is dat bloed voor veel mensen een bijzondere betekenis heeft waardoor ze meer belang hechten aan het minimaliseren van risico's dan bij andere terreinen van de zorg. Veel mensen verwachten dat de overheid ervoor zorgt dat de bloedvoorziening veilig is. Transfusie-gerelateerde infecties kunnen zorgen voor een vertrouwensbreuk. Ook kan het zorgen voor maatschappelijke onrust, zeker wanneer het gaat om ziekten waar een stigma op rust of ziekten die mensen in het dagelijks leven kunnen vermijden door hun eigen gedrag.

In de besluitvorming is vaak niet duidelijk in welke mate dit soort overwegingen een rol hebben gespeeld. De Gezondheidsraad heeft een afwegingskader opgesteld aan de hand waarvan naast de formele en cijfermatige criteria—zoals nut, uitvoerbaarheid en kosteneffectiviteit—ook de contextuele factoren expliciet worden meegewogen. Uit de uiteindelijke afweging moet helder blijken op welke gronden een niet-kosteneffectieve test wel of niet wordt aanbevolen.

De publicatie Afwegingskader testen van bloeddonaties (nr. 2022/23) is te downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Hedwig Neggers, tel. 06 213 39 319 e-mail: pers@gr.nl.